

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

**INTERVIU CU ADRIAN MAJURU, CĂȘTIGĂTORUL PREMIULUI
ACADEMIEI ROMÂNE, „HENRI H. STAHL” ÎN SOCIOLOGIE,
PENTRU CARTEA *FRANCISC IOSIF RAINER. BIOGRAFIA UNUI PROIECT
DE VIAȚĂ (1874-1944)*, EDITURA OSCAR PRINT, BUCUREȘTI, 2017**

Simona Maria STĂNESCU

Sociologie Românească, 2020, vol. 18, Issue 2, pp. 215-220

<https://doi.org/10.33788/sr.18.2.19>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Asociația Română de Sociologie

**INTERVIU CU ADRIAN MAJURU,
CĂȘTIGĂTORUL PREMIULUI
ACADEMIEI ROMÂNE, „HENRI H.
STAHL” ÎN SOCIOLOGIE, PENTRU
CARTEA *FRANCISC IOSIF RAINER.
BIOGRAFIA UNUI PROIECT DE VIAȚĂ
(1874-1944)*, EDITURA OSCAR PRINT,
BUCUREȘTI, 2017¹**

Simona Maria STĂNESCU*

Abstract

Back in 1879 two Romanian Academy's prizes were established for science and literature: „Gheorghe Lazăr” and „Ion Heliade Rădulescu” (www.acad.ro). The prizes of the Romanian Academy „are awarded to Romanian scientists and artists living here or abroad for their contribution (...) to the development of Romanian culture and science” (www.acad.ro). Since 1996, the Romanian Academy is awarding yearly excellence in domains corresponding to its scientific sections: I Philology and literature, II Historical sciences and archeology, III Mathematics, IV Physics, V Chemistry, VI Biology, VII Geonomic, VIII Technical section, IX Agricultural and Forestry section, X Medicine section, XI Economic, juridical and sociology section, XII Philosophy, theology, psychology and pedagogy section, XIII Art, architecture and audiovisual section and XIV Science and technology of information section. Under the section XI Economic, juridical and sociological sciences, two awards are available for Sociology area: „Dimitrie Gusti” and „Henri H. Stahl”. This interview is conducted with the winner of „Henri H. Stahl” awarded in 2020. More details on history of these awards as well as guidelines and 1998-2017 lists are available on https://acad.ro/premiileAR/pag_premii.htm.

Keywords: Romanian Academy awards, Francisc Iosif Rainer, sociology, anthropology.

* Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, București, ROMÂNIA.
E-mail: simona_vonica@yahoo.com.

S.S.: Bună dimineața și felicitări pentru premiu! Ce înseamnă acest premiu pentru cariera dvs.?

A.M.: Înseamnă obligația de a construi pozitiv și mai ales obligația de a-i ajuta pe alții să caute drumuri care pot fi de mare folos și în ceea ce privește viața lor, dar mai ales în ceea ce ar trebui să legăm în societatea românească, și anume un lanț trofic al profesiilor, care la rândul lor să echilibreze toate inadecvările pe care le trăim în ultimii 30 de ani.

S.S.: Cum a luat naștere ideea acestei cărți?

A.M.: Știam că urma să fie o carte pentru că eram integrat într-o școală postdoctorală, organizată de Academia Română, eu fiind afiliat Institutului de Antropologie „Francisc I. Rainer”, iar tema bineînțeleasă că odată ce am aplicat pentru ea o știam, era vorba de Francisc Rainer și ceea ce mai știam atunci la început de drum, era că aveam posibilitatea de a studia în premieră arhiva lăsată de soția lui Rainer la institut, la începutul anilor '50. Eu am mai intrat în arhive, știam cum să lucrez mai ales pe surse inedite pentru că au fost de tot felul, și corespondență, și jurnale, dar și materiale universitare prin care el își pregătea cursul (el nu a publicat cursuri, dar sunt materialele pregătitoare în spate), dar punctul care a însemnat pentru mine primii pași au fost jurnalele. Francisc Rainer și-a ținut jurnalele de călătorie și din perspectiva patrimoniului muzeal pe care l-a studiat pentru a-și preda cursul de anatomie artistică, la Școala de Belle Arte din București, însă unele exemple punctuale le putea oferi și studenților de la Medicină. De exemplu, mergea cu ei la Muzeul Anastase Simu, care exista în perioada interbelică, și îi oprea în fața unei statui a zeului Mercur și le punea următoarea întrebare: „Prin ce obiect vestimentar artistul ne arată că acest zeu nu mergea, ci zbura?”. Și fiecare spunea: „Păi are sandale ușoare, ori sunt aripi la sandale”. Și Rainer răspundea: „nu-i asta!”. Și atunci i-a chemat în jurul său pe studenți și le-a arătat că sub talpa zeului era amplasată o rozetă de către artist, „deci vedeți, dacă ar fi mers s-ar fi înțepat în ea. De aceea a pus-o artistul acolo”. Deci totul avea până la urmă, un exemplu de viață reală. Nu neapărat imaginea lui, chiar dacă se referea la un zeu, deoarece omul antic chiar când își proiecta zeul într-o statuie, tot la viața lui obișnuită se raporta. Rainer exemplifica foarte frumos că anatomia este până la urmă știința corpului în mișcare, a omului viu, nu numai a cadavrului pe care-l diseci, deci este o evoluție care este prinsă în viața ta și crește odată cu tine pe măsură ce trec anii.

Am folosit jurnalele lui de călătorie, mai ales pentru orașul Viena, pentru că el a fost mai frecvent la Viena, și de aceea m-am dus și eu trei luni acolo, și am fost în același muzeu unde a fost și el în anii '30: Muzeul de Istoria Artei. Acolo am avut șansa să văd aceleași lucrări, sute de lucrări pe care le-am fotografiat și mi-am făcut notări cu referințe antropologice legate de diferențe de vârstă între omul medieval sau modern și cel de astăzi pentru că adesea dacă nu este trecută vârsta în cazul picturilor medievale, cu precădere Flamande, cel puțin legenda, când ai de-a face cu un portret, îți spune când a fost realizat și atunci integrezi în

perioada de viață a celui portretizat, când a fost realizat portretul. M-au interesat comparativ așadar diferențe de vârstă, dar și de atitudine, de gesturi, pe statut social sau profesional. Când am revenit în țară după cele trei luni de stagiul, din întâmplare am făcut asocieri cu alte imagini din arhiva mea, de portrete recente.

Cum vă spuneam am reușit să fac asocieri între portrete recente, așadar fotografii, din perioada interbelică sau ușor antebelică, din anul 1900, cu lucrări medievale, dar pe palier profesional. De exemplu, între Învingătorul de la Lepanto, pictat spre finalul secolului al XVI-lea către 1571, care era generalul venețian Sebastiano Verneir (1496-1578), pictat de Tintoretto Jacobo, și generalul Cantacuzino Grănicerul, de pildă, am descoperit o asemănare izbitoare. Amândoi erau reprezentați la anii senectuții, în zona vârstei de 70-75 de ani. Bine, difereau uniforme pentru că și timpurile istorice erau diferite, dar apoi între un alt portret realizat în zona flamandă a unui personaj masculin, care făcea calcule matematice. Este vorba despre Benedict V. Hertnstein, pictat în 1517 de Hans Holbein cel Tânăr. Benedict a fost fiul unui negustor faimos din Lucerna (azi Elveția), care avea deja spadă, deci era înnobilit, și chiar dacă cei de la Kunst îl consideră matematician sau negustor, îl putem integra în zona antreprenoriatului actual, ca termen, în fond asta făcea el în Evul Mediu. Și se aseamănă foarte mult cu Dr.I. Costinescu (1871-1951), ministrul comerțului și industriei în 1935. Eu am făcut aceste asocieri într-un șantier, sunt mai multe de fapt, luate pe profesii, și pedagogul, și liber-profesionistul, și aristocrația este prezentă, cu o asociere între Maria De Medici și Nadeja Știrbey, de pildă, și am integrat această asociere la mare distanță, pornind de la asocieri mai ușor de parcurs, cum este aceea a vârstelor, unde putem vedea în ce măsură profesia modifică fizionomia către senectute, dacă stai într-o profesie câteva decenii, deoarece într-un fel îmbătrânește un militar, altfel un preot, într-un alt fel un comis-voiajor. Pornind de aici și ajungând la diferențele de timp și asocierile de fizionomie între anumite profesii la scară mare de timp. Iar această prezentare (și eu am vrut să zic așa: botezul la Columbia University, în septembrie 2013) a funcționat în sensul că nici nu au atacat-o, dar nici nu au avut ce să spună, iar șantierul a rămas deschis de-atunci pentru că trebuie timp pentru diseminarea lui și continuarea lucrurilor. Pentru că în anul 2014 am intrat în administrație la Muzeul Municipiului București și din acel an sunt în continuare în aceeași poziție, care este o mare consumatoare de timp și de energie, dar care mi-a oferit prilejul să duc proiectul Rainer mai departe. Astfel am creat o Secție de antropologie urbană pentru a dinamiza cercetarea. În această secție sunt incluse muzeele cele mai dinamice, printre care Muzeul „Dr. Nicolae Minovici”, Muzeul „Dr. Victor Babeș”, Observatorul Astronomic, vedeți, chestii legate de știință, dar și casa Filipescu Cesianu, unde, folosindu-mă de acest vehicul instituțional și de, evident, bugetul său, am amenajat prima expoziție de antropologie urbană, eu consider că, din România. Nu e vorba de o istorie a vieții la oraș că asta avem și la Brașov, de pildă, ci de maniera în care tehnologia a modificat spațiul privat în ultimii 300 de ani, iar această expoziție, «Muzeul vârstelor» se numește acest proiect, este de fapt o narațiune pe trei viteze diferite și poți practic să vizitezi una dintre viteze,

pentru că îți ia aproape o oră să le vezi sincron în perspectivă holistică. Este o expunere clasică, pe de o parte, a unor amenajări interioare și vezi ce înseamnă evoluția acestui spațiu interior din secolul 18 până în interbelic, după care este o perspectivă istorică filtrată prin micro-narațiuni privind evoluția tehnologiei pe un subiect, și sunt vreo șapte-opt astfel de povești susținute de obiecte. Vă dau un exemplu, și anume ce a însemnat cucerirea nopții de către profesii, și în expunere avem de la un opaiț medieval până la becul led de azi, pe care-l prinzi de ureche și citești. Însă povestea din spate a acestei investiții enorme cu o serie de obiecte intermediare între opaiț și becul led, pe care îl avem în expunere, a însemnat o foarte interesantă și extraordinară cucerire umană pentru că unele profesii s-au strecurat în noapte, mai ales în perioada modernă când ziua nu ne mai ajunge de atunci ca să putem face lucrurile, mai ales când e vorba de consumul de masă și vrei câștiguri mari. Unele profesii au rămas agățate aproape de noapte și nu mă refer la industria distracțiilor neapărat, mai ales când ochelarii n-au mai fost scumpi și au fost accesibili și pentru clasa de mijloc, la finalul evului mediu european. Astfel unele profesii s-au nișat și specializat, mă refer pentru început la profesiile de bijutier și ceasornicar, cu precădere, și mai ales că oamenii puteau lucra datorită acestor inovații și dincolo de 40 de ani, ceea ce înseamnă un plus de confort și o creștere a nivelului de trai, dar și a vârstei profesionale. Câștigul constant și siguranța de sine au ridicat și nivelul de viață treptat și astfel, în anumite profesii, nu se mai murea de nefericire și neputință la 38-40, ci către 50-60 pentru că puteai în spațiul de lucru să ai lumină și după apusul soarelui și vederea mai bună cu aceste invenții. Asta apropo de schimbările, iată, care se petrec datorită tehnologiei, în viața unor generații, într-o mică poveste, dar sunt și alte lucruri trecute practic în filtrul acestui proiect narativ și expozițional deopotrivă. A treia secțiune este cea interactivă. Cea mai interesantă este a microtopiilor, și anume asocierea dintre fizionomie și cartografie, adică am ales cinci perioade istorice din secolul 18 până în anii '80 și fiecare fizionomie, de exemplu una de la 1790, deci veacul al XVIII-lea final, este însoțită de harta orașului, harta țării și harta continentului, toate contemporane cu fizionomia respectivă. Și-așa avem nu numai secolul XVIII, dar avem și secolul XIX, avem anul 1900, avem perioada interbelică, avem și anii '80, iar elevii pot învăța mai ușor geografie, istorie, dar și evoluția țărilor și a orașelor, sunt mai multe hărți suprapuse de informații care sunt oferite dintr-o dată.

Avem și filme documentare, este un spot dedicat vieții la scală mare de timp, adică cum vom trăi în următoarele 200-300 de ani, bazat pe literatura de specialitate occidentală, dar a fost construit un film cu narațiune mai facilă să spun așa, pentru că vine tot felul de public foarte tânăr și nu neapărat cu studii superioare, dar trebuie să înțeleagă ce-l așteaptă, dar sunt și interviuri cu Neagu Djuvara, cu Bălăceanu Stolnici, despre timpul vieții lor și cum văd ei perspectiva, deci martor ocular al trecutului și mărturisitor a ceea ce urmează în viitorul mai îndepărtat. Iar cea mai frumoasă concluzie a fost anul acesta, legat de acest proiect „Rainerian” să-i spunem, da, a fost a unor vizitatori americani din California, care au vizitat muzeul, care au fost impresionați de explicații, și-au spus „Domne' seamănă cu

cartea *Behave* a lui Robert Sapolsky și ce bine ar fi dacă Majuru și Sapolsky s-ar cunoaște”. Și asta m-a bucurat foarte mult din două motive, o dată pentru că iată, avem un proiect fezabil și îți spune asta cineva de «afară», obișnuit cu o frecvență a acestor proiecte în lumea nouă, în America, și apoi, face o asociere cu un cercetător remarcabil în fond, în domeniul holistic, care îmbină neuroștiințele cu cotidianul în continuă mișcare. Drept urmare, consider că dincolo de cartea care a fost publicată de Academia Română, gândirea raineriană e nebănuț de interesantă și dacă ai curajul să rămâi perseverent, te duce pe căi nebănuite la început de drum.

S.S.: În muzeele pe care le coordonați, acordați o deosebită atenție tinerei generații și în general accesibilizării mesajului. Este un aport fantastic la cultura românească.

A.M.: Întotdeauna de când știu eu, în mesajul expozițional, nu există o narațiune decât în pliant. Nici în Occident nu prea vezi altfel, dar în muzeele mari sunt expoziții cu caracter temporar, care te includ într-o poveste, iar noi am făcut asta și cu expozițiile permanente. Totul este bilingv pe de altă parte, iar textul trebuie să fie holistic, adică nu ne interesează o prezentare de manual, ci o explicare a unui fenomen, care pornește de undeva și ajunge până în prezent, astfel încât cititorul să se regăsească și să poată intui ce urmează, ori asta prinde, e captivant, și asta se întâmplă și la Muzeul Minovici, apoi la Muzeul Victor Babeș avem o expoziție despre cardiologie cu caracter temporar inclusă în povestea asta, inclusiv posibilitatea de a îți asculta inima, prezentată de academician Iliescu, care a fost un reputat cardiolog și care explică bătăile inimii în funcție de diverse întâmplări din viața ta, fericite sau mai puțin fericite. Expozițiile de artă sunt și ele comentate mai mult, iar proiectul de viitor care ne leagă și ne animă este al Pinacotecii București. Imobilul a fost primit în administrare în anul 2019, dar subfinanțarea nu ne-a ajutat să putem urni ceva, practic văd o galerie modernă în Palatul Dacia România de lângă Banca Națională, care să aibă un plus față de celelalte galerii pe care le găsim în Occident, și anume circuitul dincolo de școli și stiluri. Merită să aibă și un comentariu antropologic legat de integrarea subiectului de către autor și ce se află în spatele lucrării, reprezentat de către el. Sunt informații legate de cotidianul care l-a modelat pe pictor și pe model deopotrivă, iar apoi concluziile sunt evident legate de o serie de atitudini de gesturi, de vestimentație, de micile obiecte înconjurătoare care pentru un istoric de artă au un conținut, iar pentru un antropolog au altă trimitere.

S.S.: În finalul interviului, ce vă propuneți în continuare din paleta largă pe care ați descris-o?

A.M.: Sunt foarte angajat în a descoperi oameni de variate vârste, care să publice ceva din munca lor. Când spun asta mă refer la colecția pe care am deschis-o la editura Corint, seria de cărți numită Istoriei urbane. Sau la Revista de Antropologie Urbană, de care mă ocup din anul 2012, și este o revistă bianuală; sau la Muzeul

Municipiului București unde sunt destui colegi care au publicat cărți în ultimii cinci ani. Apoi marea satisfacție este că am echilibrat alături de colegii mei această instituție, am scos-o din abisuri măloase, iar acum este o «insulă plutitoare», deci a prins viață, așadar putem construi un panel mai variat de întâmplări. Iar faptul că într-o țară disfuncțională o instituție poate fi funcțională, dacă nu e sabotată evident din perspectiva finanțelor, înseamnă că se pot face lucruri, nu este inutil efortul, acesta este mesajul de fapt și proiectele sunt de viitor apropiat, nu îndepărtat neapărat, pentru că uneori sunt viteze amețitoare ale întâmplărilor și e bine să nu ne scape detalii printre degete.

S.S.: Vă mulțumesc frumos!

A.M.: Cu drag!

Note

- ¹ O variantă a acestui text a fost publicată în platforma on-line România Socială. <https://www.romanasociala.ro/interviu-cu-castigatorul-premiului-academiei-romane-henry-h-stahl-in-sociologie-2019/>